

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLEJE

SZOMBAT

A hitközségi választások és a cionista ellenzék

Beszélgetés Dr. Osztern Lipóttal. — Dr. Kiss Arnold a jezsuita drámáról. — Csillagos Szabó és a vereszakállu rabbi. — Saljapin zsidó reminiscenciája. — Ahol nem szokás az ezüstitakodalom. — Két hittanár házassága. — Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . ! — Színes riportok. — Hirek, — Hirdetések.

VIII. évfolyam 23. sz.

1935. november 16

A címlap Berény Róbert rajza.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG MAGYAR ZSIDÓ SZABADEGYETEM előadásorozata IV. évfolyama I. szemeszterének ünneplés megnyitó előadása hétfőn, e hó 4-én folyt le. Dr. Barna Károly kulturális előjáró, a szabadegyetem vezérlőbizottságának elnöke üdvözölte a mintegy 450 fonyi hallgatóságot, vázolta a szabadegyetem célját és eddigi munkásságát s a szemesztert megnyitottnak jelentette ki. Utána tartotta meg dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes, oktatásügyi előjáró előadását a szabadegyetemről és a tanításról általában, kihangsúlyozván a felekezeti iskolák hazafias nevelését. Végül dr. Hevesi Ferenc tartott előadást az imák lényegéről.

AZ E HETI PÉNTEKESTI IRÁSMAGYARÁZÓ ELŐADÁST (7 óraker) Groszmann Zsigmond dr. rabbi tartja. A magyar zsidó szabadegyetemi előadásorozatban hétfőn, 11-én 6 óraker „A pesti zsidóság a múlt század elején” címmel Dr. Groszmann Zsigmond pedig 7 óraker „Zsidó problémák” címmel, Dr. Szabolcsi Lajos; csütörtökön, 14-én 6 óraker „A templomi ritus lelki és történeti alapjai” címmel, dr. Frenkel Ernő, 7 óraker pedig „Zsidó művészeti emlékek Itália könyvtáraiban” címmel Dr. Munkácsi Ernő tart előadást. Valamennyi előadás a hitközség Goldmark-termében (VII. Wesselényi u. 7.) Belépődíj nincs.

A VIII—IX. KER. NŐEGYLET TEADÉLUTÁNJA. Szerdán délután a Bristolban pompásan sikerült teadélutánt rendezett a VIII—IX. ker. Nőegylet, intézményeinek javára. Mint minden évben, ezuttal is hatalmas arányu grandiózus sikerrel zárult ez a teadélután, amelynek sikere elsősorban Rosenberg Sándorné elnökasszony és munkatársai, Zahler Emilné, Varga Jakabné hervadhatatlan érdeme. Rosenberg Sándorné elnökaszonny ismételten bebizonyította, hogy amit kezdeményez, tökéletes rendben és sikerrel végződik. Ezuttal is több, mint négyszázan vettek részt, köztük a hitközség legelőkelőbb reprezentánsai.

A VAC JUBILÁRIS BÁLJA. A Vivó és Atletikai Club 1936-ban ünnepli meg alapításának 30-ik évfordulóját. A tervezett sportünnepségek bevezetéseképpen január 4-én tartja a VAC a székesfővárosi Vigadóban fényes keretek között nagy bálját, mely így újra a szezonnyitó nagy bál lesz. Az előkészületeket a VAC máris megkezdte, hogy a magyar zsidóság reprezentatív nagy estélye, ha lehet, még a tavalyinál is sikerültebb, magas nivóju és a VAC 30 éves multjához méltó legyen. A bálroda a VAC központi irodájában VII., Wesselényi-u. 44. van.

SIREMLÉKAVATÁS. A budapesti orth. temető megható sírkőavatási aktus színhelye volt kedden. Dr. Rakonitz Gyulának, a mult évben elhunyt kiváló orth. vezető férfiúnak, az orth. iskolaszék egykori elnökének maczévó-ját állították fel, a fővárosi társadalom nagy részvételével. Előző este az elhunytnek fia: dr. Rakonitz Dezső, a „Bikur Chólim” nagyérdemű elnöke méltó keretben lefolyt szijum-mel adott kifejezést az igazi vallási kegyeletnek. A tanulást vezető Fischer Izidor Tóraigéi után a szijumban ketten óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök, Schreiber Sámuel alelnök, dr. Stern Salamon és óbudai Freudiger Dávid felszólalásai emelték a szijum fényét. Tórabeszédek során megemlékeztek az elhunyt nagy érdemeiről, de kiemelték dr. Rakonitz Dezső nemes emberbaráti munkáját is, amelyet a „Bikur Chólim” körül lankadatlan buzgalommal kifejt. Dr. Rakonitz Dezső meghatottan köszönte meg az ovációt. — A síremlék előtt Sussmann Viktor rabbi tartotta az avatási szónoklatot nemestónusú ékeszólással, utána dr. Rakonitz Dezső a család pietását megragadó módon tolmácsolta.

HALÁLOZÁS. Néhai Löffler Simon volt budapesti aut. orth. izr. hitközség titkár és anyakönyvezető özvegye: Löffler Julia e. hó 2-án Kolozsvárott, 90 éves korában elhunyt. A lelki jóságáról és nemes cselekedeteiről közismert uriasszony holttestét Budapestre szállították és kedden, f. hó 5-én d. e. fél 12 óraker a régi németvölgyi (Csörsz ucca) orthodox izr. temetőben temetik el. Löffler Henrik, a budapesti és Löffler Vilmos a kolozsvári orth. izr. hitközség főtítkárai édesanyjukat gyászolják az elhunytban.

A SCHOCKEN VERLAG OKTÓBERI KÖNYVTERMÉSE. — A kitűnő berlini könyvkiadó vállalat két remek ujdonsággal örvendeztette meg a zsidó irodalom híveit. Nahum Norbert Glatzer gyűjtései alapján összeállított „A bölcsek beszédei” című könyvben a rabbinikus szóbeli talmudmagyarázatok egész tárházát kapjuk. Martin Buber: „A Chasszidizmus jelentősége” című művében a chaszidikus mozgalom keletkezése, fejlődése, célja, jelentése és jelentősége olyan ragyogó elmefuttatással kerül az olvasó elé, hogy a sokat vitatott és bizonyos fokig rejtelmes irányzat éles fényben áll mindenki előtt.

A könyvek kiállítása megszokottan mintaszerű. —

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

„Erobert die Gemeindestuben!..”

Beszélgetés Dr. Osztern Lipóttal

Herzl Tivadarnak ezt az intelmét aktuálissá teszik a most meginduló hitközségi választások. E jeligével veszi fel a választási küzdelmet egy kétségtelenül jóhiszemű ellenzéki kisebbség.

Ez alkalomból érdekesnek tartottuk megtudni, hogy miképen értelmezi a magyarországi cionista mozgalom egyik legrégebbi harcosa: Dr. Osztern Lipót ügyvéd, Herzlnek e jeligéjét.

Herzlnek intelme — mondja Dr. Osztern — abban a korszakban hangzott el, amikor a bécsi s egyáltalában a nyugateurópai zsidóságban az asszimiláció a legféktelenebbül érvényesült. A „reformtörekvések” szélsőséges irányban haladtak s ezek nyomában a vallási liberalizmus a zsidó társadalom igen értékes rétegeinek a zsidóságtól való teljes elszakadásával fenyegetett.

Herzl fölismerte ezt a veszélyt s azzal szemben a hitközségekre, mint a zsidóság történelmi egységének ősi letéteményeseire és őrtállóira háritotta a feladatot, hogy gátat vessenek az asszimiláció pusztításainak. Azt kívánta, hogy a hitközségek tanácstermeiből, a „Gemeindestube“-kből induljon ki a rekreáció folyamata.

Ebben az időben vált szállóigévé Herzlnek a cionizmus lényegéről adott definíciója: „*Rückkehr zum Judentum, vor der Rückkehr ins Judenland*”; értve ezalatt a vallási hagyományok és ezek ősi intézményeinek, mint a zsidó nemzeti kultúra s ezzel együtt a zsidóság, mint a népi egység fenmaradása biztos várainak megerősítését, megvédését. De ehhez nem állította fel Herzl postulátumként azt, hogy a cionisták vegyék át vagy ragadják magukhoz a hitközségek vezetését. Sem Herzl, sem a mozgalom vezetésében munkatársai nem akartak hitközségi elnökök vagy előljárók lenni. A cionizmusnak az egyetemes zsidóságot átfogó céljai megvalósítása munkájában a hitközségek partikuláris feladataikkal besorozandók ugyan, de csak

mint mellérendelt tényezők. A cionista gondolat munkásai pedig

**hódítsák meg a hitközségeket e gondolat számára
és segítsék őket**

a hitközségi intézmények történelmi rendeltetése megvalósításában, azok zsidó jellegének fenntartásában és ősi zsidó tartalommal való megtöltésében.

Az „aguda” kérdéshez

A „Szombat” nov. 2-i számának vezércikkében „Olvason”, hogy az ortodoxia körében erős áramlat indult meg az Aguda megszervezésére. Ennek az áramlatnak nem kell egyáltalában megindulnia, mert tudomásom szerint az Aguda Magyarországon működik, sőt szép eredményeket tud felmutatni. Legalább az ortodoxia hivatalos képviselője így informált. A Magyar Palesztinahivatal több ízben folytatott tárgyalásokat éppen az Aguda ügyében az Aut. Ort. Központi Irodával arra vonatkozólag, hogy az Aguda Magyarországon jogérvényesen „létezik-e?” Az Iroda t. Elnöksége nyomtatott jegyzőkönyvet kivonattal igazolta, mert igazolnia kellett, hogy az egész magyar ortodoxia hivatalosan csatlakozott az Aguda mozgalmához, anélkül azonban, hogy az Aguda tényleges megszervezését szükségesnek tartotta volna végrehajtani. Az utolsó években a magyar ortodox zsidóság Palesztinamozgalma is, a Mizrachin kívül olyannyira megerősödött, és a kivándorlási igyekezet annyira fejlődött, hogy az Aguda ifjusági csoportja a Tiferet Bachurim megalakította az Alijat Tiferet csoportját, amely éppen olyan kollektív hachsarában (képzésben) részesíti a tagjait, mint a Palesztinahivatal hachsara csoportjai, azzal a különbséggel, hogy ezek éppen úgy, mint a Mizrachi a legfőbb súlyt a Tóra v. avodara fektetik.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a palesztinai bevándorlásban és építésben az Aguda teljes odaadással részt vesz és e tekintetben a Palesztinahivatal és az Aguda magyar képviselője között a legteljesebb a harmónia. Ugyan az Aguda jeruzsálemi központja állapítja meg, hogy hány certifikátot bocsát a magyar Aguda hachsara csoportjai rendelkezésére, de ezeket a certifikátokat

a Jewish Agency magyar Palesztinahivatalának küldik el. Palesztinahivatalunk aztán az Aguda hachsara-csoportja által előterjesztett kiképzett chajucokat minősíti és nekik a certifikátokat kiadja, vagy megtagadja aszerint, amint kivándorlásra testileg és szellemileg és szakmailag megfelelőnek találja. Természetesen az Aguda e kivándorlásra előkészítő csoportja is ekképen a Palesztinahivatalnak a M. kir. Belügyminisztérium rendeletével szabályozott ellenőrzése alatt áll, sőt joga van a pártközi Palesztinabizottságban a reájuk vonatkozó tárgyalásokon részt venni.

Az Aguda hachsara-csoportjának a Pesti aut. orth. izr. Hitközség a Kazinczy ucca 27. sz. székházában adott otthont, ahol a hachsara tagjai szorgalmasan „tanulnak” és napközben ipari mesterségben dolgoznak. Elégtétellel állapítom meg, hogy ez a hachsara eddig igen jól kiképzett szakmunkásokat bocsátott „alijára”, akik Erec Izraelben jól beilleszkednek a munkásélet társadalmi kereteibe és annak konstruktív tagjaivá válnak.

Mindezt azért tartottam fontosnak közölni Főszerkesztő Urral, hogy az Aguda magyarországi aktiválása esetében erre a — bevallom — nehezen kiépített harmonikus együttműködésre vigyáznunk kell, nehogy bármely oldalról, akár az ortodox Aguda részéről, akár a pártokon teljesen kívül és felett álló Jewish Agency Palesztina hivatala részéről harmónia-bontó momentumok mérülhessenek fel.

És ezért tartottam fontosnak, hogy éppen a „Szombat” hasábjain közöljem megjegyzéseimet, mert ez a lap az egyetlen, amelyet mindenki pártokon kívül állónak ismer el.

Tisztelettel és Cionüdvözléttel híve

BEREGI ÁRMIN.

Horn Ede halálának 60 éves fordulója

Szombaton volt hatvan éve, hogy Horn Ede államtitkár, a legkiválóbb magyar közgazdák egyike elhunyt. Ifjú korában a Honi Izraeliták között Magyar Nyelvet terjesztő pesti egyesület vezetőinek egyike és a pesti izraelita központi reformegyletnek lelkes vezetője volt. Vasárnap kegyeletes ünnepet rendezett a kerepesi temetőben az Ezsajas Vallásos Társaság, amelynek koszorúját Neugroschel Lajos igazgató helyezte el a sírra, a következő beszéd kíséretében:

Hatvan évvel ezelőtt, 1875. november 2-án halt meg 50 éves korában, teremtő erejének teljességében Horn Ede, a kereskedelemügyi minisztérium államtitkára, Tisza Kálmán kormányának közgazdasági szakértője. Kegyelettel emlékezünk meg róla, mint a magyarság, mint a zsidóság egyik ragyogó tehetségéről, szellemi kiválóságáról, jellembeli nagyságáról. Szédületes az a tágasság, amely rövid élete munkáját jellemezte és amely nevét Magyarország legnemesebb korszakának, krónikájába bevészte. Husz éves korában jött Pestre, alapos theologiai tudás és világi műveltség birtokában, megbecsült újságírói tevékenység után. A vallásos türelmetlenség, a vakbuzgó sötétség üzte szülőföldjéről ide, hogy a világosság fáklyáját tartsa magasra a magyar zsidók között, a szabadság, műveltség, magyarság, vallásos haladás fáklyáját. Néhány jeles intellektuellel együtt megalakítja és jórészen vezeti a magyarító egyesületet. És 1848-ban első lelkesítője lett a pesti magyar izraelita központi reformegyletnek. Írásban és szóban a zsidóság örökérvényű tanait hirdette és emellett a magyar szabadság eszméiért apostolkodva, tölti be papi hivatását, amely mellett újságírói tollal sem pihen. Amikor Windischgrätz elfoglalja Pestet, Klapkához Komáromba megy, aki tábori lelkesítője nevezi ki. A szabadság ügyének elbukása után Németországba menekül, ahol Lipcsében közgazdasági és filozófiai tanulmányokat folytat, megírja a zsidók részvételének a történetét a szabadságharcban, értekezik Spinoza államelméletéről, majd Jósika hívására Brüsszelbe megy statisztikai munkákon dolgozva és végül, mint a Journal des Debats közgazdasági rovatvezetője Párizsba költözik, ahol a magyar emigráció szóvivője, Kossuth bizalmasa és a magyarság igazán rettenthetetlen és fáradhatatlan propagátora lett. A közgazdasági munkáinak hosszú sorozata kora közgazdászainak legelső sorába iktatja és egyike volt elsőnek Franciaországban,

aki a fogyasztás és hitelszövetkezetek megteremtésén fáradozott. Törhetetlen liberáliszmusa és emberszeretete készítette ebbe az irányba, az önségély irányába, az állami mindenhatóság ellen. Ez volt hazatérte után megvalósítandó programjának lényeges pontja.

A kiegyezés után hazajön, Pozsony, majd Vágújhely küldi a képviselőházba, ahol a balközéphez csatlakozik és csakhamar szerkeszti e párt németnyelvű lapját, a Neues Pester Lloydot, amely ikerlapja volt Jókai Honjának.

A magyar képviselőházban minden közgazdasági kérdésben, különösen pedig az államügyek rendezésének kérdésében döntő szava volt és mikor 1875-ben Tisza Kálmán kormányt alakított, a király Kossuth volt párizsi sajtófőnökét, nevezi ki kereskedelemügyi államtitkárnak. Reá várt az Ausztriával való első gazdasági kiegyezés megoldása, de a halál megakadályozta e munka elvégzésében.

Ha az intenció tisztasága, a felkészültség komolysága, az akarat szilárdsága állapítják meg az ember értékét, kevés ember termelt nagyobb értékeket, mint Horn Ede akinek sirhantjára a reformegylet szellemi utódjának, az Ezsajas Vallásos Társaságnak koszorúját tesszem le kegyeletes hódolattal.

A kegyeletes ünnep Isten uralmát dicsőítő imával (Kaddis) ért véget.

Olvasom

Waldapfel János a kiváló pedagógus, a mintagimnázium nyugalmazott tanára, elhunyt 69 éves korában. Mélabus érzéssel gondolunk elmúltára, mert számunkra ő hirdetője volt annak a kornak, amikor a zsidót még kinevezték mintagimnáziumi tanárnak is. Fiait, akik szintén tanárok, már nem bírta az államnál elhelyezni, pedig a világnézete olyan konstruktív volt, hogy sokan reakcionáriusnak mondták. Egész élete magán viseli az igazi zsidó idealizmus jellegét, — amely nem is zsidó, hanem százszázalékban s közvetlenül az egyetemes magyarság szolgálatában állott.

Ezüstlakodalom ~ aranylakodalom

Nálunk zsidóknál az ezüstlakodalom, és aranylakodalom ünneplése nem tud gyökeret verni. Nincs talaja, nincs tradíciója. Utóbbi időkben neolog templomokban elvétve találkozunk ilyen ünneplésekkel, de komoly jelentősége széles rétegek közt nem tud elterjedni, sőt orthodox zsidóknál általában perhorreskálják. Néhai édes atyám 1847-ben házasodott és 1899-ben ötvenkét évi boldog házasság után halt meg. Nálunk soha sem ünnepeltek születésnapot, házassági évfordulót, úgyszintén nem ünnepelték sem az ezüst, sem az aranylakodalmat. Ennek az a magyarázata, hogy a rabbiknak sohasem volt *sacralis* jellege, és soha nem volt szükség rabbiáldásra.

Nálunk zsidóknál a szokások a biblikus élet hagyományaiból fejlődtek ki. Már a biblia elején találkoztunk Izsák áldásával, melyért Jákob és Ézsau vettek, ezután következik Jákob, aki megáldotta gyermekeit. Innen fejlődött az a szokás, hogy az apa — nem a pap — áldja meg a gyermekeket minden péntek este. Dr. Munkácsi Ernő barátom beszéli: Rómában az a szokás, hogy az apák a zsinagógában áldják meg gyermekeiket. Ez azonban csak római, helyi, vagy legfeljebb olaszországi szokás lehet. Világszerte csupán a péntek esti otthoni áldás divik.

Másként van ez a katolikus vallásnál, ahol a hívő rászorul a papra és pap nélkül nincs katolikus élet. Szükség van a papra a keresztelésnél, áldozásnál, a gyónásnál, nélkülük nincs házasság, ő adja fel a halotti szentségeket és eszközli a feloldást. Mindez folvik a katolikus papság *sacralis* jellegéből. Ez magyarázza meg, hogy a katolikusoknál általános szokássá fejlődött az ezüst és aranylakodalom intézménye, mikor is a pap ismételtén megáldja a frigyet.

Kizárja a zsidóknál az ilyenfajta ünnepeket és ünnepléseket a szombat centrikus helyzete és különös jelentősége.

Ez indokolja és magyarázza, miért nem tudott talajt lelteni semmiféle születésnap, házassági évforduló, és ezüstlakodalmi szokás a galuth-ban az utolsó kétezer év folyamán a zsidóknál. Ami kevés életöröm a ghettóknál megmaradt, azt a szombat hetenkint visszatérő ünneplése magába vonzotta. Szombaton nem szabad főzni, az előkészületeket már pénteken meg kell tenni, sőt némely helyen már csütörtökön kezdik meg a szombat ünneplésének előkészítését. Szombatra kötelezően elő volt írva háromszori étkezés, nagy lakmározás, „magnum áldomás“ és ez hetenként ismétlődik. Kinek lehetett kedve és módja a hetenkint visszatérő ünnepen kívül más alkalmakat is megünnepelni? Legfeljebb egy barmiczwa, egy lakodalom egy szijum jelentkezhetett mint ünneplési alkalom, de évfordulók ünneplésére már nem maradt hangulat. Utóbbi időkben már találkozunk e fajta szokásokkal, de még mindig csak elvétve. Ebből általános szokás sohasem fog kialakulni.

A most következő november 18-án lesz 50 éve, hogy nővérem férjhez ment. Családi hagyományokhoz híven sohasem ünnepeltek náluk házassági évfordulót, nem tartották meg az ezüstlakodalmat, amint hogy az aranylakodalmat sem fogják most ünnepelni. Mint ritka esetet érdemes megemlíteni, hogy a szülők után most már a második generáció érte meg a legboldogabb házaseset ötvenedik évfordulóját.

Aki olvasóim közül nem ismeri családi viszonyaimat és nem tudja kiről van szó, elárulom: Dr. Patai Józsefnek a *Múlt és Jövő* és dr. Molnár Ernő, a *Remény* szerkesztőjének apósáról és anyósáról.

Drke.

MINDEN UJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V. Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

Jóna, Mózes és Ábrahám

II.

Ugyanezen gondolatfutam, de fordított értelemben, megmagyarázható a Mózes által elkövetett hibája „az ellenkezést okozó vizek” alkalmából. Mózes az ő láthatólag nem helyesen felfogott, sértve érzett hiperlojalitásában lát és talál ebben az esetben egy súlyos fegyelmeztetlenséget, egy felségsértést, „haragra gerjed és megbotlott.” Mint szigorú despotának állítja be az Istent, aki szolgai behódoltságot követel a népétől. Ő, Mózes már abban a szerény népkívánságban, miszerint a vizellátásban ne szenvedjék hiányt, már forradalmat lát, midőn rosszalván szól: „Halljátok csak ti ellenszegülők, ebből a sziklából fakaszunk nektek vizet?” (Mózes IV. 20. 10.) Ő, az Isten jóságosan gondoskodó szolátságában: „szóljatok a kősziklához, hogy vizét adja, még a sziklából is kell neked vizet fakasztani, hogy megitathasd a községet és ennek barmait” (Mózes IV. 20. 8.) oktató célját félreértette. Erre megszólal az Isten büntető szava: „Ti nem bizalommal igyekeztetek isteni szentségemet Izrael fiai előtt igazolni, nem hozhatjátok ezen népet az ígért földjére.” Mózes IV. 20. 12.) „Ép úgy, amint az Irgalmas Isten nemes szívet keres, szintúgy a nemes szív irgalmas Istent keres és talál.” Ha az Isten a vi-

lággyetemet szigorú elemi törvényekkel vezeti, de az emberiségnek egy jóságos atya, aki szívesen ad és szívesen megbocsát, mivel célja a megkegyelmezés.

Mózes maga az események folyamán nyíltan beismeri a hibáját, nem tagadja, nem szépíti azt, szabadon hirdeti saját büntetését, indokolja azt, anélkül, hogy védekezne ellene, miáltal az egy ünnepeles szózáttá válik, melyből a vigasztaló intenció sugárzik ki, hogy az Isten mindenkor teljesíteni óhajtja a népének szerény kívánságait. Szeretettel ad és örömmel megbocsát. Megbocsátást kivételosen attól tagad meg, aki ezen a speciális, megnyugtató hitet zavarja, illetve ellene cselekszik. „Miután nem a jóságát, mint isteni szentséget igazoltatok be Izrael előtt, büntetésül nem jöhettek az ígért földjére.”

Mózes azzal, hogy úgy a nagy tévedésről, mint súlyos büntetéséről a Szentírásban nem tesz önvallomást, elérte a végecélt, „wajikudos bom” (Mózes IV. 20. 13.) hogy az Isten igazi szentsége bizonyult be általa.

Igy azután ez az esemény is úgy alakban, mint lényegben, rokonvonásban hasonló lett a Jóna próféta sajátos proféciónak.

Moskovitz Miksa

Andersen és a Talmud

Andersennek, a világhírű meseköltőnek a zsidósághoz való viszonya csak kevesek előtt ismeretes. Andersen önéletrajzában, az „Életem meséjé”-ben nem tesz említést a zsidókról. Egyedül a „Szerencsés Péter” című meséje egyik alakjának, az énekmesternek ábrázolásában van alkalmunk következtetni Andersen érzelmeire és véleményére a zsidóság iránt. Az énekmester, akiről azt írja a nagy meseköltő, hogy „olyan becsületes, derék ember, akinek alig akad párja”, — zsidó! Ez a jó ember mondja Péternek, a mese hősének a következőket: „A jó cselekedetek jutalma olyan, mint a datolya: későn érik, de annál édesebb. Így áll ez a talmudban!” „Talmud? — kérdezi Péter — miféle könyv ez?” „Olyan könyv, amelyből a kereszténység gondolatának számtalan csirája fakadt.” — hangzik a válasz. „Ki írta a könyvet?” „Bölcs emberek a régmúlt időkben. Különböző népek és vallások bölcsei. Kevés szóval, de sok értelemmel írták, miként Salamon könyvét. Meg le-

het tanulni belőle, hogy az emberek az egész földön már évezredek óta olyanok, mint ma. Az áll a talmudban például: „Barátodnak van egy barátja, ennek is van egy barátja, ezért tehát vigyázz arra, hogy „mit beszélsz!” Ez például örökéletű tanítás. Senki sem léphet a saját árnyékára.” — olvasható más helyen vagy ezt írja: „Csak akkor lépj a tövisbe, ha saru van a lábadon.” Péter neked olvasni kellene ezt a könyvet, mert ebben világosabban láthatod a multak történetét, mint bárhol másutt. Nekem, mint zsidónak, ez a könyv ősi örökség!” „Zsidó? — kérde Péter, — hát maga zsidó?” „Te ezt nem tudtad? Különös, hogy mint a mai napig nem beszéltünk még erről!”

Ugyanezen mese egy másik helyén így szól a zsidó énekmester egy keresztény barátjához: „Szerettem egyszer egy lányt, ő is szeretett engem, jó keresztény, biztos jövedelmem volt, szépen el tudtam volna tartani őt, de a házasság csak úgy

jöhetett volna létre, ha kikeresztelkedem, így követelték a lány szülei. És én képtelen voltam kitérni, mert úgy éreztem, hogy vétkezek azok ellen is, akiknek felveszem a vallását és azok ellen is, akikét otthagynom." A továbbiakban az énekmeister hitet tesz vallása mellett és ebből az alkalomból a költő a 119-ik zsoltárból idéz. A talmud és a biblia csodálata és tisztelete még sok más helyen kicsillan Andersen meséjében.

AZ ARANYDIPLOMÁS PATAI SAMUT ÜNNEPELTE AZ ORVOSTÁRSADALOM. Az aranydiplomás dr. Patai Samu főorvos tiszteletére ünnepi vacsorát rendezett a VII. kerületi orvostársaság. A vacsorán megjelentek Hüttl, Schmiechlechner, Okolicsányi-Kuthy, Melly, Lobmayer, Rosenthal, Ászódy és Dózsa egyetemi professzorok, Demjanovich, Rosenák, Farkas, Bokor egészségügyi főtanácsosok, továbbá nagyszámban a főváros orvostársadalmának vezetői. Az első felköszöntőt Steiner Gyula mondotta, vázolvva azt a nagyszabású orvosi és karitatív munkát, amelyet Patai főorvos ötven éven át kifejtett. Utána Lobmayer tanár a karitatív egyesületek nevében, Rosenák Miksa a Pesti Izr. Hitközség, Farkas Ignác az Orvosi Kaszinó és a Lipótvárosi Orvos Társaság nevében köszöntötték az ünnepeltet. A vacsora keretében még több felköszöntő hangzott el, majd Patai Samu főorvos meghatott hangon mondott köszönetet az ünnepelésért.

WIZO-NAGYGYÜLÉS SZEGEDEN. A Wizo magyarországi föderációjának vezetősége, céltudatos munkájának újabb nagy eredményeit könyvelheti el a Szegeden impozáns számmal meg alakult csoportjával. Vasárnap igen szép számú közönség jelenlétében tartotta meg a Wizo szegedi helyi csoportja alakuló nagygyűlését a zsidó hitközség székházában. Erre az alkalomra megjelentek a budapesti Wizo képviseletében dr. Friedmann Ignácné, dr. Kahan Nisonné, Temesvárról dr. Roth Dezsőné, az Erdélyi Föderáció elnöke és a szabadkai Wizo elnök-asszonya Tordai Izsóné.

A VAC SZAKOSZTÁLYÁBÓL. A VAC tornatanfolyamaiban a tanítás nagy érdeklődés mellett folyik. A VAC vezetősége elhatározta, hogy egy újabb, párhuzamos női-tornatanfolyamot állít fel a Bethlen-téri iskola tornatermében. — A Vivó szakosztály lovag Santelli vivótermében, a jeles mester személyes irányításával és tanításával folyik: élénk vívóélet alakult ki. Felvilágosításokat a VAC titkárságában, Wesselényi u. 44. Telefon: 44-0-85.



NEM ORTHODOX

Stern Márton, azaz a Rombachuccai Stern bácsi egyik rokonát a chüpe alá vezette a Bethlen-téri templomban, illetőleg a templom utvarában. Ebből az alkalomból dr. Schwarz Benjamin rabbi orthodox ritus szerint szabad ég alatt végezte a szertartást reverenda nélkül. Kiderült, hogy amint a neológ rabbi megeheti az orthodox kosztot, azonképen az orthodox ritus is elviselhet egy neológ rabbit. Az orthodox szokás szerint ugyanis nem szabad csak a szabad ég alatt esküdni, annak jeléül, hogy Izrael fiai szaporodjanak, mint az ég csillagai. Az igazi zsidó liberalizmus szerint: szabad az esketést végezni a templomban „is“, de ha valakinek skrupulusai vannak, az áldás fogékonysága irányában és attól fél, hogy az új páron nem fog megvalósulni a bibliai áldás, és nem fognak szaporodni, mint az ég csillagai, akkor természetesen a neolog rabbi is szabad ég alatt végzi a szertartást.

TOKAJI MINTAPINCE
FUCHS LÁSZLÓ

tolcsvai bortermelő lerakata.
BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 5.

Telefon: 81-2-74.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasonom

Az Országos Izraelita Tanítóegyesület hivatalos lapja az Izr. Tanügyi Értesítő hatvanadik évfolyamába lép. A hat évtized alatt a magára vállalt feladatoknak méltó tolmácsa és a reá bízott értékeknek hűséges sáfárja volt. A lap legutóbbi számában lendületes vezércikk emlékezik meg erről az évfordulóról. Dr. Vilner Ferenc dióhéjban bemutatja a lap történetét, az elődök nemes buzgólkodását, amelybe ő két év óta bekapcsolódott. Ugyanebben a számban érdekes cikket olvasunk a jubiláló egyetemről. A cikk a kitért orvosprofesszorok közül felemlíti Hány Pált. Ez tévedés. Hány igen jó zsidó maradt mindvégig és ezért visszareklamáljuk a zsidóságnak. Hogy ő elérhette a rendes tanárságot és még a kommün után sem bántották, annak oka az volt, hogy a teljesen elméleti, jövedelmeket nem huzó biológiai tanszéket töltötte be, így tehát senki kenyéririgységét nem ébresztette fel.

Nem olvasom

Dr. Kálmán Zsuzsa, a kőbányai főrabbi leánya nőül ment dr. Vidor Pál budai rabbihoz. Első eset, hogy egy doktor-rabbi felesége szintén doktor. Van egy régi történet a szegény zsidó asszonyról, aki eljön a rabbihoz, megnézni a levágott libájának nyelősövét, „vésetjét“, vajjon megfelel-e a rituális szabályoknak. A rabbi felesége, aki nem volt nagyon igaz hívő, a szegény asszonyt azzal utasítja el, „a doktor ur nincs otthon“. Erre a libás asszony azt mondja: „Nem is a doktor urat keresem, a libának

már nincs szüksége doktorra, hanem a rabbira. — Ezt az anekdotát a mi esetünkben nem lehet alkalmazni, mert ha majdan bevetődik egy budai asszony és meg akarja vizsgáltatni a liba vésetjét, a rabbiné nem utasítja el, mert hogy ő maga is doktornő, sőt hittanár, tehát értenie kell a vésethez.

Nem olvasom

A Pesti Chevra Kadisa Szeretetházában a legutóbbi hetekben ápolták dr. Hevesi Simon pesti, dr. Kecskeméti nagyváradai és dr. Horovitz szombathelyi főrabbiakat. Mind a hárman a dicséret és az elismerés legékeesebb jelzőivel illették az orvosok működését és a kórházi ápolást.

Olvasonom

Az „Ismeretlen Katona“ siremléke alatt a világ minden részében csakugyan egy ismeretlen katona csontjai porladoznak. Emlékezetes még az a botrány, ami a körül a feltevés körül támadt, hogy a londoni „ismeretlen katona“ — tulajdonképpen — német katona! Érthető tehát a hitleri német aggodalom, vajjon nem került-e véletlenül a nagy tiszteletben álló emlékművek alá nem tiszta árja harcos földi maradványa. Talán ez okozta, hogy visszavonták a zsidó hősi halottak nevének eltávolítását elrendelő — ukázt. És talán Sigert alezredes, a világháború légügyi felügyelőjének most megjelent kimutatása a német háborús repülőkről, kiknek soraiban 125 zsidó volt, kik közül 28 halt hősi halált...

Nem olvasom

Dr. Kiss Arnold vezető főrabbit már jubilálta a községe, de most fogják csak hozzáméltóan ünnepegni. Ugyanis ünneplő iratot adnak át neki, amelyben barátai és tisztelői különféle tudományos és irodalmi dolgozatokat közölnek. — Igazán dicséretreméltó törekvés, hogy szellemi életünk vezetőit megtisztelik a magyar zsidó irodalom gazdagodását jelentő művek kiadásával.

Olvasom

A Zsidó Ujság, az orthodoxia organuma befejezte első decenniumát. A Szombat sokszor szembe került vele, de egynek érzi magát vele abban a törekvésben, hogy a rettenetes felekezeti nemtörődömségbe (amely téren orthodoxia és neológia között legteljesebb az unifikáció), egy kis életet vigyen, valamint abban az óhajban, hogy oly zsidó nemzedék nőjjön fel, amely érdeklődik a zsidó szellemi értékek iránt. Jubiláló lap-társunknak sok sikert kívánunk a jövőben is, mert az ő irányzatának sikere kedvezően befolyásolja a nem orthodox zsidóság szellemi életét is.

Nem olvasom

Az „Ur katonái“ című darabban történnek csodák, melyekhez szó fér. De ami a darab körül történik, az minden kétséget kizáróan miráculum! Csoda a szerző zseniális elgondolása és a feladat briliáns megoldása. Csoda a Magyar Színház igazgatóságának kockázatos vállalkozása. csoda Hevesi rendezése. Upor diszletei, a színészek iatéka, kik közül számosan gyermekkorukban biztosan nem minisztráltak kolostorokban. Csoda, hogy a klérus approbálta a darabot, noha az telve van kételyekkel, csak épen hittel kezdődik és hittel végződik. Az embernek eszébe jut Kohéleth

könyvének kánonba foglalása. Csoda, hogy a darab mindenkinek tetszik, hívőknek és szabadgondolkzóknak, katolikusoknak és más vallásuaknak egyaránt. A legnagyobb csoda, hogy a darabnak sikere van, egy masculin darabnak — a girlek és félmeztelen táncosnőkkel zsufolt illatos atmoszférában játszó szindarabok korszakában.

Olvasom

Paula Wessely, a kitűnő tehetségű bécsi filmszínésznő, aki filmsikereit nagyrészt zsidó rendezőknek, zsidó szerzőknek és zsidó producereknek köszönheti, — hirtelen elhatározással faji öntudatra ébredt. Rájött arra, hogy ő árja, és mint ilyen, nem működhet ott, ahol zsidók is vannak. Amint az „Internationale Film-schau“ jelenti, a művésznő hosszú szerződést kötött, a napokban Bécsben megalakult „Vienna“ filmtársasággal, melynek összeállítása még Julius Streicher szigorú kritikáját is kiállaná. A nemzetközi filmpiacon nem nézik jó szemmel a kiabáló antiszemitizmust, amit az is bizonyít, hogy a német filmgvártás úgyszólván egész amerikai exporttalaját elvesztette. Eszünkbe jut Samuel Goldwynnak, az amerikai filmcézárnak egy közgyűlésen elhangzott mondása, amikor letiltott egy olyan filmet, amely a zsidók önérzetét sérthette volna: „Vigyázzunk uraim a zsidókra, — mondotta —, mert igaz ugyan, hogy lehet filmdarabot írni, rendezni, forgatni, produkálni, vágni és forgalomba hozni zsidók nélkül — de színházat megtölteni nem lehet . . .

Nem olvasom

Az ujságban olvasható volt azokról az üdvözlésekről, amelyekkel felkeresték dr. Hevesi Simont jubileuma alkalmából. De nem volt az ujságokban, hogy a legfinomabb és amellet a legbensőbb módon az orthodoxia két vezetője Frankl Adolf és Kahan-Frankl Samu irodai elnök köszöntötte a jubilánst. Az ő írásukból látszik csak, hogy az orthodoxyában még van becsülete a Tórának és a tudásnak, hiven

ama előíráshoz, amely egy nagy tudású emberrel kapcsolatban a bölcsességéből halandónak is juttató Istent dicsőítő benedekciót ír elő.

Olvason

A német horogkeresztes rendszer legszélsőségebb antiszemita lapjának, a Stürmernek egyik legutóbbi számában hirhedt főszerkesztője, Julius Streicher a maga nevével jegyzett cikket írt és ebben felszólítja a nacionálszocialista párt valamennyi tagját, hogy ne elégedjenek meg a Nürnbergben kihirdetett zsidó-törvényekkel, hanem segítsenek neki egy új zsidóellenes offenzíva megszervezésében. A nacionálszocialista pártnak azok a tagjai — mondja Streicher —, akik úgy vélik, hogy a nürnbergi törvények Németországban a zsidókérdés végleges megoldását jelentik, nem jó politikai katonák, egy politikai katonában meg kell lenni az elszántságnak arra, hogy az ellenséggel szemben a végsőkig vigye a harcot.

Olvason

A csillagos Szabó professzor külön cikkben írta meg, hogy egy fiatal rabbi: dr. Presser megjelent nála és tanácsot kért tőle, menjen-e Braziliába az ottani magyar zsidók rabbijának. A professzor igen szép cikket írt, de valahogy kiérezni belőle mindvégig azt a csodálkozást: hogyan jön éppen ő ahhoz, hogy tanácsot kérjenek tőle fiatal rabbik? Hogy mégis megadta a feleletet, ez lélektanilag úgy magyarázható, hogy előtte, aki a chasid-meséket kitűnően ismeri, bizonyára az a legenda lebegett, amely szól a szigeti rebberől: A rebbe a szombat délutáni sale szüdesz alkalmából felsóhajt és félhomályba meresztve a szemét mondja: „A lebergi rebbe most elhunyt”. Pár nap múlva kiderült, hogy a halottnak vélt még él. De ez a tény nem hozta zavarba a rebbe híveit és azt mondták. Micsoda pillantása van, a mi mesterünknek, amely Szigetről Lembergig tud hatni, igaz, hogy tévedett,

de ez a nagy távolság miatt van.” A tanácsot kérő rabbi is valahogy olyan feleletet kapott, hogy a professzor pillantása ugyan Pestről Braziliába terjedt, de — tévedés nincs kizárva. Azt pedig, hogy szükségesnek tartotta megírni, hogy a braziliai országos magyar főrabbijelöltnék vörös szakállá van, bizonyára szimbólikus figyelmeztetés arra, hogy ezt a nagy utat nem annyira a professzor tanácsára, mint inkább a saját szakállára tegye meg.

Olvason

A feketeing, úgylátszik, nem képes divattá lenni Albionban. Ennek a gazdaságos viseletnek legfőbb angol propagálója Sir Oswald Mosley, aki az elmúlt években Angliában szokatlan hangú, túl hangos és temperamentumos anitiszemita szónoklatokkal vonta magára a közfigyelmet — a most kezdődő angol választási kampányban nem vesz részt. Az elhatározás oka egyszerű: az angol feketeingesek megszámtoltattak — és kevésnek találtattak . . .

Olvason

A „Times“ cikket közöl „The Popularity of the Bibel“ (A biblia népszerűsége) címmel, melyben többek között olvasható, hogy csupán a Times könyvosztálván alig hat hét alatt 100.000 — százezer — olcsó kiadású biblia fogyott el 3 shilling 6 pences áron . . .

Olvason

A világ elmeorvosai Hollandiában gyülekeznek. Az elmeorvosi kongresszus úgy látszik hatáskörébe tartozónak ítélte a háborus hangulatot, mert határozatot hozott, mely szerint minden tekintélyével és erejével küzdeni fog a háborus pszichózis ellen. Az elmeorvosok általában mindenkor pacifisták voltak és sohasem szerették a kard-

csörtető diktaturákat. Egy nem régen tartott elmeorvosi kongresszuson hangzott el a mai politikusokkal kapcsolatosan ez a nevezetes mondás: „Nem régen még mi kezeltük őket és ma ők kormányoznak...”

Olvason

tisztelt szerkesztő úr, hogy milyen abszurdumokat termel még ki a hitlerista hatás alatt terjeszkedő fajvédelmi és pogánysági kultusz. Egyik magyarországi lapban valamennyi olvasó azt a kérdést teszi fel, hogy ha a németek is visszatértek már a pogány szokásokhoz, nem kellene-e a magyar időszámítás rendszerét is megváltoztatni és a Krisztus születése helyett Attilától elkezdeni? Kultiváljuk — mondja továbbá a levélíró, — az ősrégi írásmódot, a hun írást és térjünk vissza az ősi vallásra. Ha ezt nem lenyomatva olvasná az ember, el sem hinné, hogy ily bolondgombák teremnek magyar ember agyában. Hegedüs Lóránt volt pénzügyminiszter válaszolt a levélírónak és találó gúnnpal ezeket írja: „Ha következtetések akarnánk lenni, akkor nem hiányozna egyéb ezek után, minthogy térjünk vissza a Góbi sivatagba és akkor beteljesedik az, amit ezek az új pogányok óhajtanak.” (Sz—g.)

Olvason

Helene Mayer, az 1932-es olimpiai törvívó bajnoknő, néhány év óta elhagyva Németországot Amerikában él. Napokban levelet kapott a német olimpiai bizottságtól, melyben a bizottság felkéri, hogy az 1936-os Olympiaszon vegyen részt, — természetesen a német színekben, a horogkeresztes lobogó dicsőségére. Mayer kisasszony még nem válaszolt, úgy látszik gondolkodik a visszahíváson, vagy talán azon, hogy miért kellett elhagynia Németországot. Ne gondolkozzék kedves Mayer kisasszony! Azért kellett elhagyni, mert Ön zsidó, és azért kellene visszamenni, mert jól vív. . .

Finom cipők

mérték szerint,
érzékeny lábra,
speciális betéttel

GUTTMANN és HARASZTI

VII. KERTÉSZ-U. 33 és VI. ARADI-U. 1

Olvason

Beregi Ármin levelében: Külön közlöm Doktor úrral, hogy b. lapja olyan jó, hogy Magyarországon a zsidóknak nem is kell „Jó szombatot“ (Güt Schabbesz) kívánni, mert a jó „Szombat“ már meg is van. Ezért volna célszerű a „Sabbat Salom“ ereci köszöntés meghonosítása.

LOVAG SCHWEITZER EDE ALTÁBORNAGY SIREMLÉKÉNEK FELAVATASA. A Pesti Izr. Szentegylet lovag Schweitzer Ede altábornagy sírjára síremléket állított, melyet vasárnap d. é. ünnepélyesen felavattak. Az avatási ünnepségen Budapest székesfőváros főpolgármestere Della Donna főjegyzővel, Budapest székesfőváros polgármestere Dr. Szvoboda Endre tanácsjegyzővel a vegyes dandár főparancsnokság pedig vitéz Kékes őrnagy vezetése alatt tiszti küldöttséggel képviseltette magát. Jelen volt a pesti izr. hitközség előljárósága Stern Samu elnök vezetésével; a szentegylet előljárósága Kramer Miksa elnök vezetésével. Megjelentek: Bánó Dezső, Eisemann Gyula, Steiner Mór szentegyleti előljárók, Dr. Barna Károly, Nagy Andor, Dr. Zahler Emil hitközségi előljárók, Dr. Endre Henrik, a szentegylet igazgató-főtítkára, Eppler Sándor hitközségi főtítkár, Kardos Ernő főtítkár-helyettes; a bajtársak részéről: sióagárdi Zöldi Márton tábornok, Dr. Farkas és Dr. Dobó ezredes főtörzsorvosok, Darvas Nándor, alezredes, Dr. Gábor Gyula őrnagy hadbíró, Hámos és Bajcsi századosok, az V. ker. templomkörzet részéről: Stern Sándor, Brauer Samu és Munk Gábor elnökségi tagok és a választmány és a képviselőtestület számos tagja. Az avatási ünnep egyházi részét Dr. Hevesi Ferenc főrabbi végezte, aki mélyen járó beszédében méltatta a megdicsőült hazájához és hitéhez való hűségét, sióagárdi Zöldi Márton a volt bajtársak nevében méltatta a megdicsőült katonai erényei. Feigl H. gyöngyösi főrabbi a megdicsőült szülővárosa és hitközsége nevében hódolt a megdicsőült emlékének. Az ünnep énekrészét Linetzky Bernát főkantor az operai énekkarral látta el.

Orvasom

Hegedüs Lóránt írja:

Eszembejűt, hogy mikor láttam gróf

Tisza Istvánt utóljára. 1918. októberében,

a forradalmi katonatanács megalakulása

előtt néhány nappal megelőzve azt, hogy

a gyilkos golyó leterítette, felrohant a

lépcsőn a Pesti Magyar Kereskedelmi

Bankba, melynek akkor ügyvezető igaz-

gatója voltam. A folyószámlaosztályban

jár. Különféle nevezetű számlákat veze-

tett ott, mert gondos háztartásában szét-

választott minden kiadási tételt. Mikor a

második emeletről lesietett a lépcsőn,

ajtom mellett gondolt egyet és hirtelen

berohant. Az arca rovátkás volt a renge-

teg gond rüncától, óriási nagy szemüve-

ge úgy világitott, mint a sas szemé; való-

ban egy szobába betévedt sasnak, küzkö-

dó, falat verdeső madárnak látszott ez az

óriás. Tisza ennyit mondott nekem:

— A gyáriparosoknál és a banknál

mond meg zsidó barátainak, hogy ne

vegyenek részt a szerencsétlen katonata-

násban, mert annak rettentő antiszemti-

tizmus lenne a következménye.

Azian elrohant. Utána is néztem; nem

tekintett hátra. Leszaladt a lépcsőn, amely

nek felső oszlopánál álltam és néztem,

amint fokról-fokra rohan — a végzetbe.

Nem Orvasom

—————

Piero Parini olasz miniszter, Massolini bi-

calmasa, nemrégiben nyilatkozott egy külföl-

di újságról és nyilatkozata folyamán a

legnagyobb elismerés hangján szót az olasz

zsidók hazafias és önfeláldozó viselkedésé-

ről. A beszélgetés keretében Parini miniszter

kifejtette azt, hogy milyen óriási különbség

van az olasz fascizmus és a német hitleriz-

mus között. „A fajelmélet — mondotta töb-

belek között — szöges ellentétben áll a római

és az olasz szellemmel. A mi iránylevünk:

a hazafias polgárok békes és harmonikus

együttélése, tekintet nélkül a vallási és faji

hovatartozásra!”

Nem Orvasom

a Zsidó Néplapban: A francia főváros

érdekes esküvő színhelye volt. Coty-nak,

a világhírű illatszergyárosnak leányát fe-

leségül vette Feder Jean, egy bukaresti

zeneműkiadó cég tulajdonosának fia. A

fiatalember most tette le a doktorátust a

Nem Orvasom

—————

Sorbonneon. Párisi lapok, amikor a há-

zasságról írnak, megemlítik, hogy Coty

lányának hozománya nem kevesebb, mint

200 millió frank. A házasság érdekesség,

hogy Coty, az illatszergyáros évvel ez-

előtt jobboldali vezérnek csapott fel és

az Ami du Peuple című lapjában erősen

jobboldali és antiszemita hurokat penge-

tett. Most leányát a zsidó Feder Jean vet-

te el.

A Galánta mellett „Kossuth” nevű ezer-

holdas birtokot még a háború előtt örökölte

az Alliance Israelite Univerzelle, abból a cél-

ból, hogy ott gyakorló zsidó földművesisko-

lat létesítsen. Háború után a birtokot berbe-

adták, legújában pedig arról van szó, hogy

„Kossuth”-ot felparcellázva eladják. A

csehszlovákiai zsidóság mozgalmat indított

abban az irányban, hogy a birtok eredeti

rendeltetéséhez híven, az Alliance kezelést-

ben, ismét zsidó földműves iskola legyen, és

ott a leendő chalucok gyakorló oktatásban

részesüljenek.

Nem Orvasom

—————

A német könyvexport elsorvadását

mutatja az egyik könyvkereskedelmi

szaklapban megjelent kimutató. Esze-

rint Németország 1929. évben 56 millió

márka értékben exportált könyvet, 1935-

ben már csak 30 millió értékben, 1934-

ben leesett 25 millióra és 1935 első fele-

ben már 11 millió márkára süllyedt. A

németek most dumpínggal próbálkoznak,

amennyiben elrendelték, hogy a külföld-

re szállított könyvet 25%-kal olcsóbban

Ezüst

**diszidgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban**

Schleifer

**ezüstgyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közlemben)**

Olvasom

A „Zsidó Élet“ elmondja, hogy csak a legkétségteletlenebbül igazolt tényállásokat szokott megírni, majd azzal akarja magyarázni az antiszemitizmust, hogy „zsido részről történt merénylet az Ur szentélyének felépítése ellen. Zsidó emberek vetemedtek arra a felmérhetetlen eltévelyedésre, hogy egy beadvánnyal fordultak a székesfőváros polgármesteréhez: ne adjon telket a budai zsidó hitközségnek, mert nem lesz képes felépíteni a templomot.”

Ezzel szemben bátor vagyok lerögzíteni, mint „legeslegkétségteletlenebbül“ igazolt tényállást, hogy ilyen értelmű beadvány nem érkezett a polgármesteri hivatalhoz. Módjában áll a Zsidó Élet szerkesztőségének engem alaposan megcáfolni és közzétenni az általa hivatkozott beadvány számát és iktatási idejét.

KISS ARNOLD: AZ ÚR KATONÁI

(The first Legion) Emmet Lavery színműve a Magyar Színház előadásában.

Az Istenek harcos serege a jezsuita rend, a Societas Jesu.

„Jezsuita“ ez a szó, ez a fogalom sokszorosan el lett homályosítva a félreértések, a vádak és gyanúsítások sötét fellegeivel.

Volt az ősi zsidóságnak is ilyen meggyanúsított, félreismert valláscsoportja. A farizeusok. A közhiedelemben úgy szerepeltek sokáig mint a képmutatásnak, a rideg, könyörtelen fanatizmusnak emberei.

A lényegét megismerő igazság-kutatás ma már tudja, hogy a farizeusok a megtisztult, rajongó istenhitnek harcosai voltak.

„Az Ur katonáiban“ is, a Lavery színművében is a jezsuita rend katonás fegyelmezettségű papjai úgy szerepelnek, mint amilyenek a valóságban. Szent harcot vívnak szentéjes rajongással, istenes erényeik glóriában tündökölnek. A katolikus egyház hadcsapatai s a felekezeti különálláson túl: a minden emberek is-

tenhite sugarzik csodálatos fenséggel a lelkeikben.

A kételyel szembeszálló, a maguk emberi vivódásait legyűrő istenrajongás bontja ki szárnyait sziklákat helyeikből elmozdító hitükben. Mélyen megindító: lemondó, a hit erősségében boldog életmunkájuk. Szentséges lélekorgona mély accordjai búgnak egy élet harcain át.

A hitnek csatája az emberi lélek kételkedésével, a csodavárás szomjusága a természeti törvények józanságával „az Ur katonáinak“ problémája. És a csoda, amikor segítségére siet a szorongatott hitnek, végeredményben egyet állapít meg, hogy a legnagyobb csoda maga az erős, küzdelmes hit.

Az Ur katonáiban bármelyik felekezet vallói előtt is mély tiszteletet ébreszt a szinpadra vitt rendház papi embereinek rendületlen istenhite, kételyekkel harcba szálló szilárd kitartása, alázatos és mégis győzelmes istencsatája.

Mi ebben a jezsuita életfelfogásban nem egyes felekezet szent, melyen erkölcsös életfelfogását látjuk, hanem minden hívő ember istenküzdelmének diadalát. Ezt a hitben való erősséget megtaláljuk a protestáns gályarabok lánc-csörgések között való martiromságában csakúgy, mint a chaszideusok csodahitében s ezentúl is zsoltárénekeinek Isten rendkívüli és mindennapi csodatevéseit zengő hitében, s a legnagyobb isteni csodában, a lélek mélyén élő legnagyobb csodatevésben: a hitnek erejében.

Nem felekezeti dogmák egyoldalú fölmagasztosítása tehát „az Ur katonái“-nak felekezeti korlátokon az élő, egyetlen Istenhez szálló lelki fölemelkedés csodás himnusza ez a szívvvel írott, lélekbe markoló, lélekből orgonáló Isten-confessió.

A Hevesi Sándor rendezése és fordítása mesteri. Biblikus ritmusok zengenek ebben a fordításban. Törzs (Fater Ahorn) művészi tökéletességének tetőpontján állott. -Ahogyan a lelki vivódásait megjeleníti: finom árnyalatok, a meggyőződés heve: alakításában. Fenséges egyszerűségű imádságaihoz, prédikációs hangjának el-

büvölő erejéhez meginvitálnék sok prédikátort: tanulni tőle igazi beszédművészetet, kerülni minden álpátoszt. Toronyi a prior, nemes, elfojtott tűzű beszédeivel magasztosat produkál. A szkeptikus páter szerepében Vándory elsőrangú. Pataky, Dávid, Gonda, Szakács, Földényi, az orvos szerepében, Baló, a csodásan meggyógyult José páter, Szigeti a humoros prälatus: kimagaslóak. Dévényi elragadó gyermekszerepben tündököl. Upor Tibor mesteri a szinpadai képek rendezésében.

Maradandó hatású az „Ur katonái”. Lélekben gazdagodva, mégis szférákba emelkedve távozik a közönség a Magyar Színházról.

HÁZASSÁG. Dr. Vidor Pál, a Budaújlaki templom rabbija, nov. 3-án, vasárnap délben előkelő nászközönség jelenlétében vezette oltárhoz a kőbányai templomban dr. Kálmán Zsuzsa tanárnőt, dr. Kálmán Ödön kőbányai főrabbi leányát. Az esküvőn nagyszámban megjelentek a pesti, budai, kőbányai hitközségnek vezetői és rabbinusai.

KISS JÓZSEF EMLÉKESTET rendezett november 9.-én, szombatán este a nagykőrösi izr. ifjúsági egyesület, amely kitűnően sikerült. Dr. Feldmájer György üdvözölte a szereplőket, dr. Presser Bélát, Balla Kálmánt, Kovács Sándort és Lichtenstein Mór főkántort. Dr. Fenyves György zárószavaival ért véget a szép ünnepélyt.

KOVÁCS HERMAN TEMETÉSE nagy részvét mellett ment végbe vasárnap, e hónap 10.-én délelőtt a rákoskeresztúri izr. temetőben. A pesti izr. hitközség és a Szentegylet előljáróságai, valamint a templomkörzetek, a felekezeti intézmények és a nőegyletek vezetőségei testületileg jelentek meg a gyászszertartáson, amelyen dr. Schwartz Benjámín körzeti rabbi mondott mélyen megindító, búcsúztató beszédet. A pesti izr. hitközség nevében, annak elnöke, Stern Samu méltatta meleg, közvetlen szavakkal Kovács Herman nagy érdemeit: Szived minden érzésével szolgáltad körzetedet, mint annak előke, — mondotta Stern Samu elnök — harcoltál és küzdöttél, hogy felépüljön a Bethlen-téri templom és örömnép volt

számokra, mikor azt felavattuk és átadtuk rendeltetésének. Mint hitközségünk előljáróhelyettese és Chevránk választmányi tagja, ugyancsak mindenkor értékes működést fejtettél ki. Mi, emberek a végzettel nem tudunk szembeszállani, fájó szívvvel, de szép és értékes emlékeddel, szívéig mélyéig eltelve, búcsúzunk tőled, Kovács Herman, kedves barátunk. Legyen neked könnyű a föld, nyugodj békében... — Az Erzsébetvárosi Kör nevében dr. Dési Géza, a Bethlen-téri templomkörzet nevében Elek Arthur elnökhelyettes, a Fűszerkereskedők Országos Egyesülete nevében Hoffmann Mihály, az ifjúság nevében pedig dr. Rott László mondott megkapó búcsúztatót. A templomi gyászszolozsmájával a gyászszertartás.

ELŐADÁS A RADIUM KEZELÉSÉRŐL a Zsidókórházban. Rádiummal való gyógykezelésről tartott előadást november 7.-én, csütörtökön este a pesti izr. hitközség kórházainak tudományos egyesületében dr. Wilhelm Schloss ismert bécsi rádiológus, mint meghívott vendég. Az előadáson, mint vendég vett részt ez alkalommal a pesti izr. hitközség előljárósága, élén Stern Samu elnökkel. Dr. Wilhelm Schloss előadását, melyet a jelenlevő — részben laikus — közönségre való tekintettel népszerű színvonalon tartott, röviden vázolta a rádiumkezelés történetét és azután, főleg vetített képeken demonstrálta a rádiummal való sugárkezelésnek főleg azokat az eredményeit, amelyeket ő maga a rákgyógyítás terén ért el. Hangsúlyozta, hogy a rádium ma mindinkább nélkülözhetetlen gyógyszerre válik, de egyáltalán nem kíván monopóliumot vidikálni a rádium számára, mert nemcsak a rádiummal és röntgennel való besugárzások egészítik ki egymást kölcsönösen, hanem az operatív kezelés jogosultsága is éppen úgy fennáll, mint azelőtt és a három módszer egymásnak kölcsönös kiegészítője. — Dr. Alapi igazgató főorvos mondott úgy a tudományos társaság, mint az előljáróság nevében meleg köszönetet az előadónak érdekes fejtegetése miatt és ezzel az ülést bezárta.

Felolvasó szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszeri papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: 16.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda. VI., Vörösmarty-uca 47a. — Telefon: 28-1-98.